

Enerji Santrallerinde Verimliliğin Optimizasyonu için Akıllı Çözümler

M.Bilgehan ÇEBER
STEAG Ensida Energy Services Ltd.
Nisan 2019

- STEAG
- STEAG Energy Services (SES)
- SES Portföyü
- Enerji Santralleri Performans İzleme Sistemi

Batı Almanya'nın taş kömürü madenciliği tesislerine enerji tedariği amacıyla 1937'de ortaklık şeklinde kurulan STEAG, bugünlerde Almanya'nın en büyük 5. enerji şirkettir.

STEAG'ın Lünen'de yer alan sadece 45 MW kapasiteli ilk enerji santrali 1940 yılında tasarlanmış iken, Avrupa'nın en yüksek verimli ünitelerinden biri olan 800 MW kapasiteli en yeni ünitesi 2013 yılında devreye alınmıştır.

2016 yılı itibarı ile STEAG, toplam kapasitesi 8.000 MW'a ulaşan 10 adet büyük ölçekli enerji santraline sahiptir. İlave olarak, 1 - 20 MW kapasiteli 70 adet bölgesel enerji tesisi ve de yenilenebilir enerji (biyokütle, jeotermal, rüzgar, PV) ile çalışan birçok ünitesi de mevcuttur.

STEAG – Genel Bakış

Uluslararası Referans Projeler

**Termopaipa IV
Kömür Yakıtlı
Termik Santrali**
Kolombiya
(165 MW_{el})

**Crucea North
Rüzgar Santrali**
Romanya
(108 MW_{el})

**Mindanao Kömür
Yakıtlı Termik
Santrali**
Filipinler
(232 MW_{el})

- Kendi enerji santralleri / yatırım projeleri
- Mühendislik / projeler
- ▲ STEAG Genel Merkez
- Temsilcilik ofisleri / Alt şirketler
- İşletme ve Bakım Sözleşmeleri
- △ Santral yan ürünlerinin pazarlanması ve bertarafı

**Arenales
Yoğunlaştırılmış
Güneş Santrali**
İspanya
(50 MW_{el})

**Süloğlu Rüzgar
Santrali**
Türkiye
(66 MW_{el})

**İskenderun
Kömür Yakıtlı Termik
Santrali**
Türkiye
(1,320 MW_{el})

**Vishakhapatnam
Kömür Yakıtlı Termik
Santrali**

Hindistan (1,040 MW_{el})

○ %5 hissedar ve işletme & bakım

Enerji Teknolojileri

- Danışmanlık / İş Sahibi Mühendisliği
- Saha yönetimi, devreye alma
- Daha küçük projelerde EPC

Santral Hizmetleri

- Dünya genelinde İşletme & bakım
- Personel temini
- Kontrol ölçümleri

Nükleer Teknolojiler

- Danışmanlık
- Geçici depolama
- Söküm

Sistem Teknolojileri

- Proses izleme ve optimizasyon / kestirimci analiz / veri yönetimi / O&M yönetim sistemleri
- Güç tesisleri / atık yakma tesisleri / çimento tesisleri

Bilgi Teknolojileri

Enerji Verimliliđi iki ayrı şekilde ele almak gereklidir;

1. Tüketimde Verimlilik.

2. Üretimde Verimlilik

Türkiye **2017** yılı **elektrik enerjisi üretimi** ise bir önceki yıla göre **%7,7** oranında artarak **295,5 milyar kWh** olarak gerçekleşmiştir.

2017 yılında elektrik üretimimizin, **%37 'si doğal gazdan, %33'ü kömürden, %20'si hidroelektrik enerjiden, %6'sı rüzgârdan, %2'si jeotermal enerjiden ve %2'si diğer kaynaklardan** elde edilmiştir.

Dolayısı ile **Termik Santraller (Doğal Gaz ve Kömür)** üretimin **%70** lik kısmına katkıda bulunmuşlar ve **206,85 milyar kWh** üretim yapmışlardır. (Kaynak ETKB Web Sitesidir)

Sadece Termik (Doğalgaz ve Kömür) üretimi olan

206,85 milyar kWh üretimde, **%1** oranında verimlilik sağlanır ise;

2,0685 milyar kWhr tasarruf yapılmış olunur.

Yıllık **7500 saat** çalışan bir Termik Santral olarak;

276 MW lık bir Termik Santral veya bu santrali yakacağı yakıt olarak tasarruf demektir.

Dolayısı ile bir Termik Santralde (Kömür/Gaz) Verim;

Net Isıl Oran (Net Heat Rate**) olarak;**

Xxxx kJoule/kWhr

veya

Yyyy kCal/kWhr olarak ifade edilmektedir.

Termik Santraller ciddi tüketimleri olan birçok bileşenden oluştuğundan dolayı, her birinin performansları Enerji Üretim Tesisinin tüm performansını etkileyecektir.

Örneğin;

İthal Kömür yakıtlı bir Santralde;

6000 kcal/kg kömür kullanılıyor ise;

600 MWe Net Çıkış Gücü var ise;

Saatte 250 ton kömür sarf ediliyor ise;

Bu Santralın Net Isıl Oranı   = $(250,000\text{kg} \times 6000 \text{ kcal/kg}) \div 600,000 \text{ kWh}$
= 2,500 kcal/kWhr = 10,467 kJ/kWhr dir.

Yeni Nesil bir Gaz Türbini   = 9,500 kJ/kWhr (Basit Çevrim olarak).

Termodinamik Çevrim Hesaplaması

Çevrim Hesaplaması (çevrimdışı)

- Tasarım
- Simülasyon
- TS prosesinin modellenmesi

EBSILON®
Professional

Veri Yönetimi

Veri Yönetim Sistemi

- Uzun-sürelili veri arşivi
- Tüm SR sistemleri için temel

SR::x

Proses İzleme / Optimizasyon

Proses Kalitesinin İzlenmesi

- Davranışların hesaplanması
- Zayıf noktaların tespit edilmesi

SR::EPOS

Kazan Temizleme Yönetimi

- İyileştirilmiş kurum üfleme
- Kazan veriminin artırılması

SR::BCM

Kestirimci Analiz

İstatistiksel Proses Kontrolü

- İşletme verilerinin istatistiksel analizi
- Erken uyarı sistemi (analiz)

SR::SPC

Kullanım Ömrü İzleme

- Kalın duvarlı bileşenler için
- Yüksek stres altındaki buhar hatları için

**SR1 /
SR::SPM**

Kestirimsel Performans İzleme

- SPC ve EPOS özelliklerinin birleştirilmesi
- Sadece yüksek potansiyele sahip bileşenlerin dikkate alınması

SR::PPM

Gerçek ve referans proses verileri arasındaki sapmaların tespit edilmesi

Kestirimsel Performans İzleme

Kötüleşen bileşenlerin ve proses değişimlerinin saptanması

Performans İzleme

Kestirimsel Analiz

EBSILON
veya yapay sınır ağları vasıtasıyla Referans Proses Değerleri

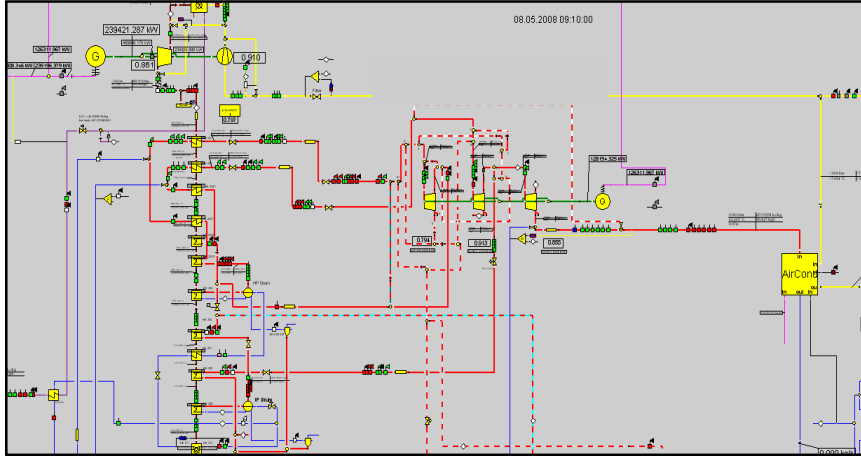
DCS'ten gelen Gerçek Proses Verileri

İstatiksel Ölçümleri

Verimde artış!

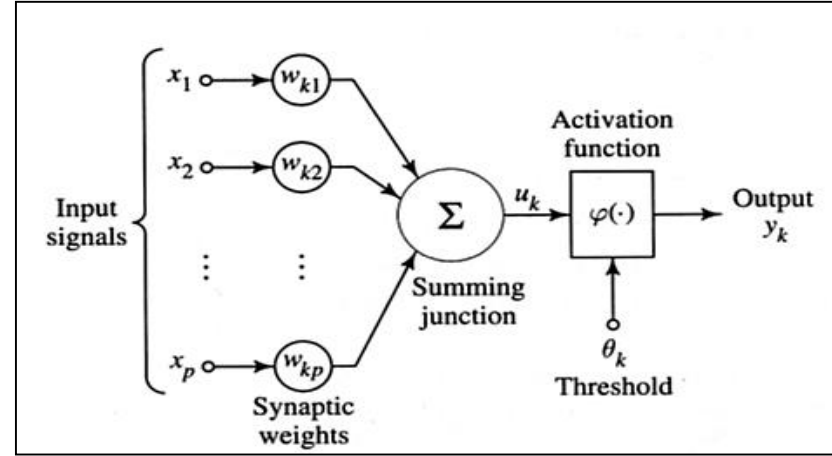
Emre-amadelikte artış!

Performans İzleme = Referans ve gerçek proses parametrelerinin karşılaştırılması

EBSILON'da Fiziksel Model

- Santralinizin detaylı bir modelini oluşturmak için ısı-dengesini ve özel tesis karakteristikleri dikkate alınır
- Herhangi bir işletme modu veya çevresel koşul için proses parametrelerini hesaplar

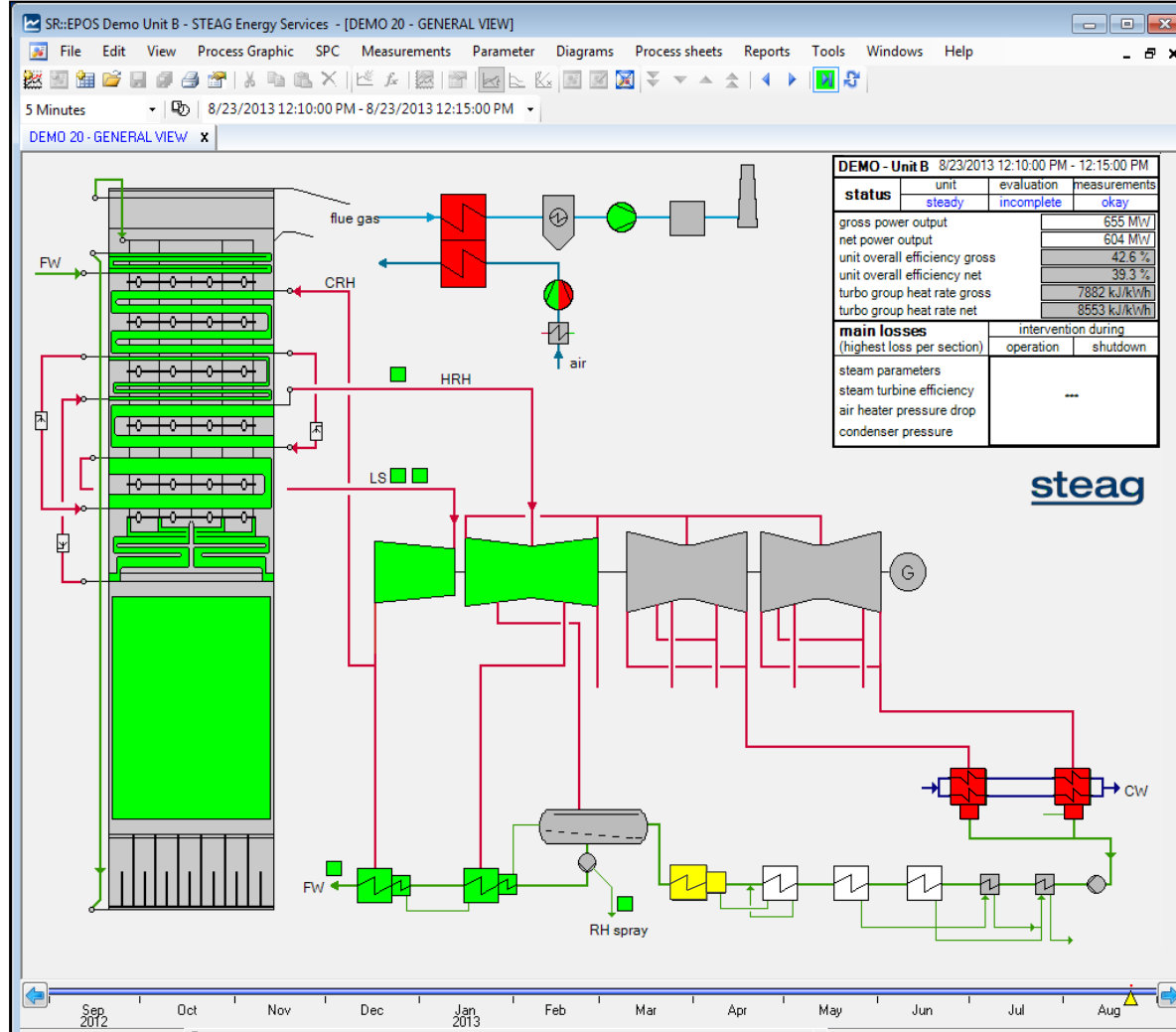

Sinir Ağları ile Veri Tabanlı Model

- Geçmiş veriler analiz edilerek herhangi bir işletme modu için referans değerler saptanır
- Sinir ağları yazılıma entegre edilmiştir

Referans değerler ile mevcut değerler arasındaki sapmalar verim iyileştirme potansiyeline işaret eder !

Performans İzleme Kömürü Yakıtlı Termik Santral için Genel Görünüm

- Sürekli analiz & proseslerin değerlendirilmesi (her 5 dakikada bir)
- İdeal işletme koşullarından sapmalar tespit edilir ve farklı renkler kullanılarak işaret edilir

Kırmızı bileşenler acil olarak operatörlerce kontrol edilmelidir

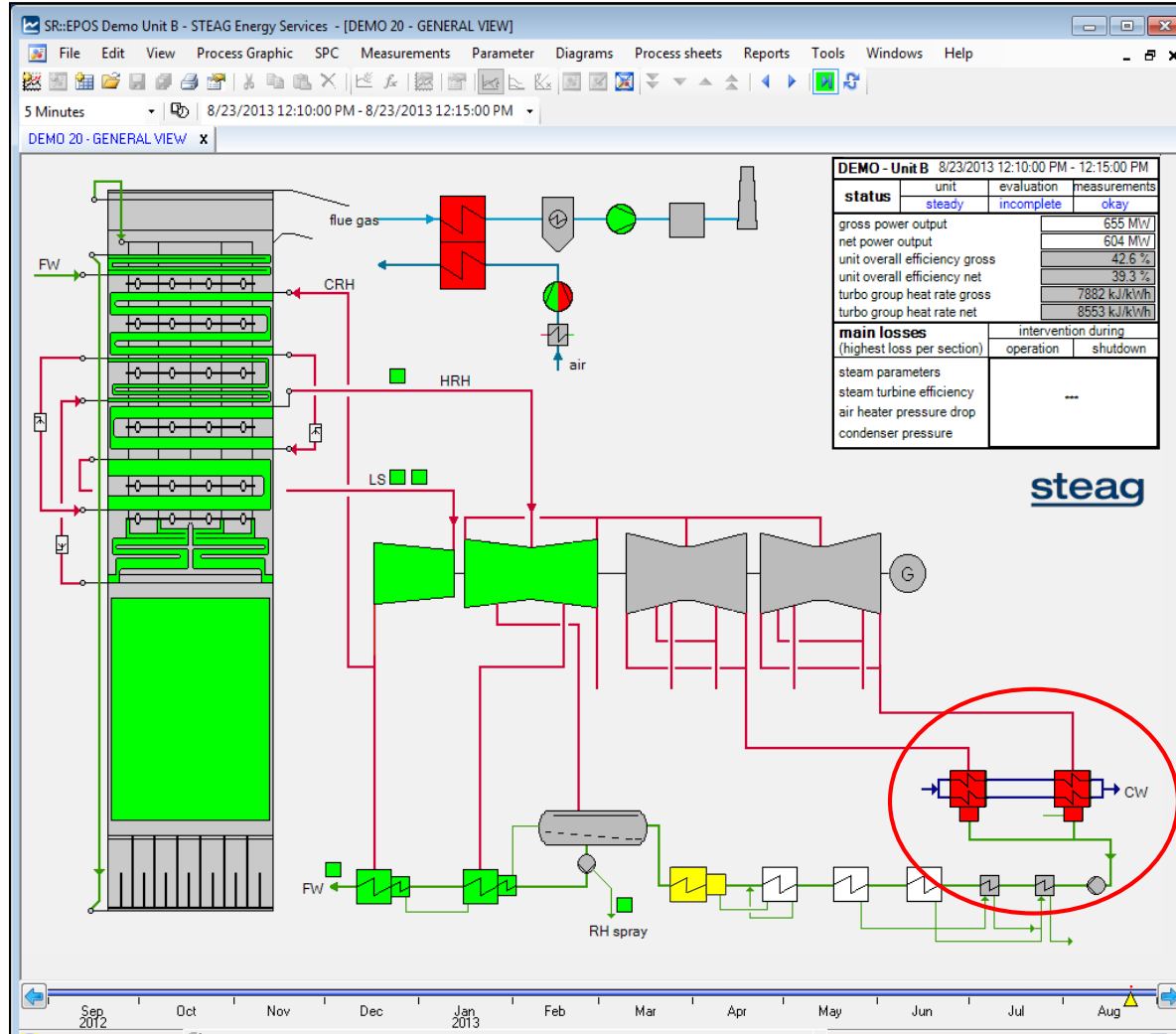
Sarı bileşenler mümkün olan en kısa sürede kontrol edilmelidir.

Yeşil bileşenler uygun durumdadır

- İyileştirme potansiyeli performans göstergeleri veya parasal kayıp şeklinde görüntülenir

Performans İzleme Proje Deneyimi

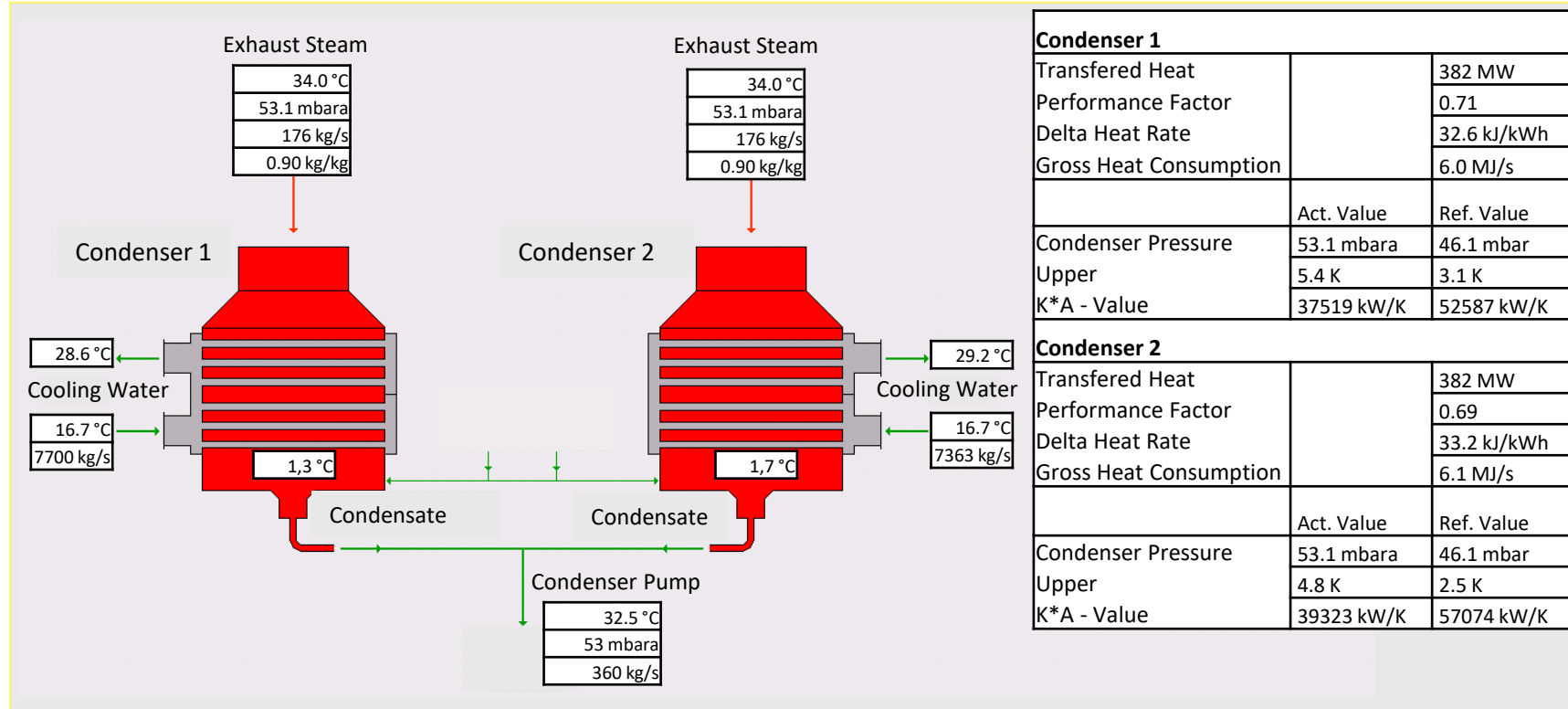
Devreden çıkma sonrasında kondenser kaçağı

- Planlı devreden çıkma sonrasında kondenser performansında ciddi ölçüde düşüş gözlemlenmiştir
- Kondenseler Performans İzleme Sistemi ile izlendiği için operatör, Genel Görünüm ekranında görsel olarak ve ayrıca e-posta vasıtasıyla bilgilendirilmiştir
- Kondensere tıklanması suretiyle kullanıcı, daha detaylı bir ekrana ilerlemiştir

Performans İzleme Proje Deneyimi

Devreden çıkma sonrasında kondenser kaçağı

DCS'den gelen değerler

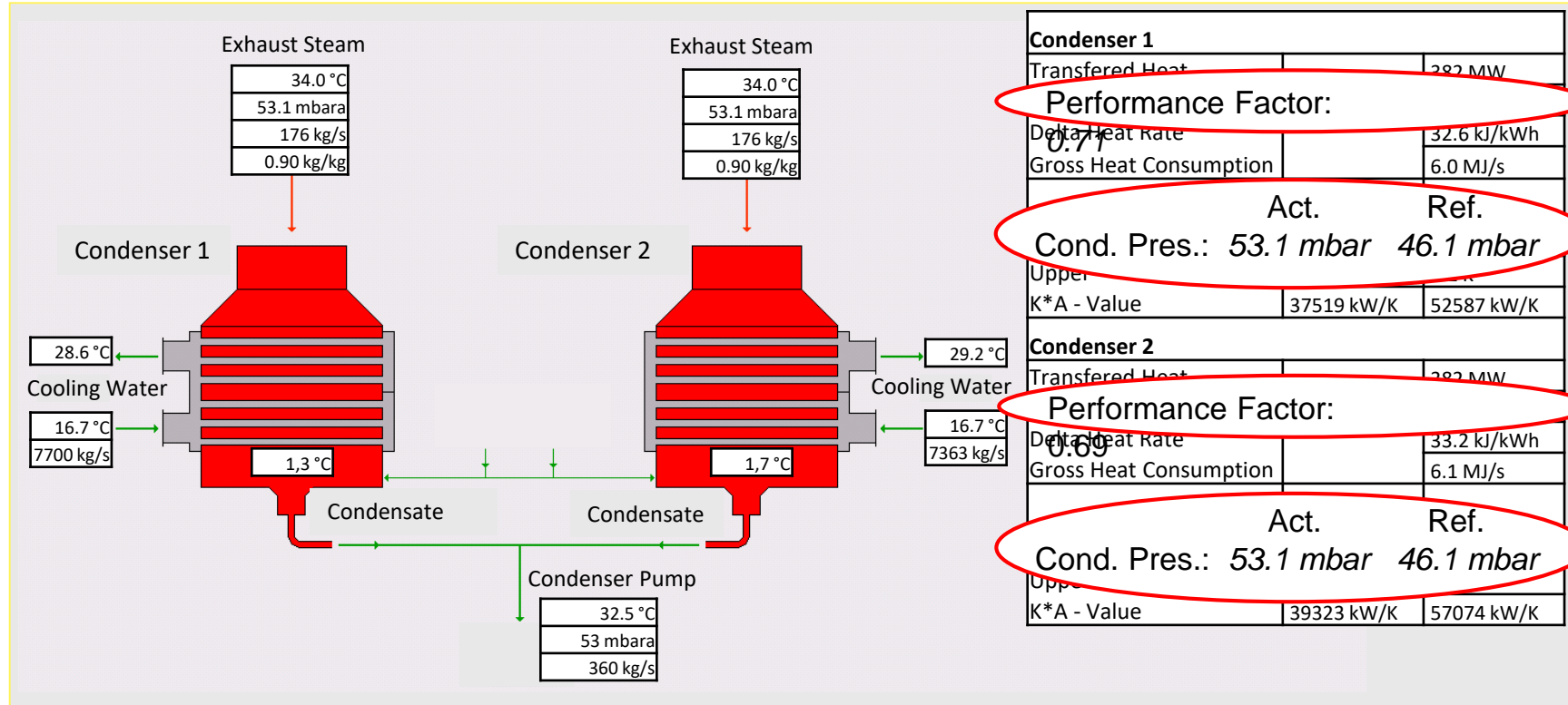
Hesaplanan değerler

- Kondenser giriş ve çıkışındaki proses değerleri
- Kondenser performansı ile ilgili detaylı bilgiler

Performans İzleme Proje Deneyimi

Devreden çıkma sonrasında kondenser kaçağı

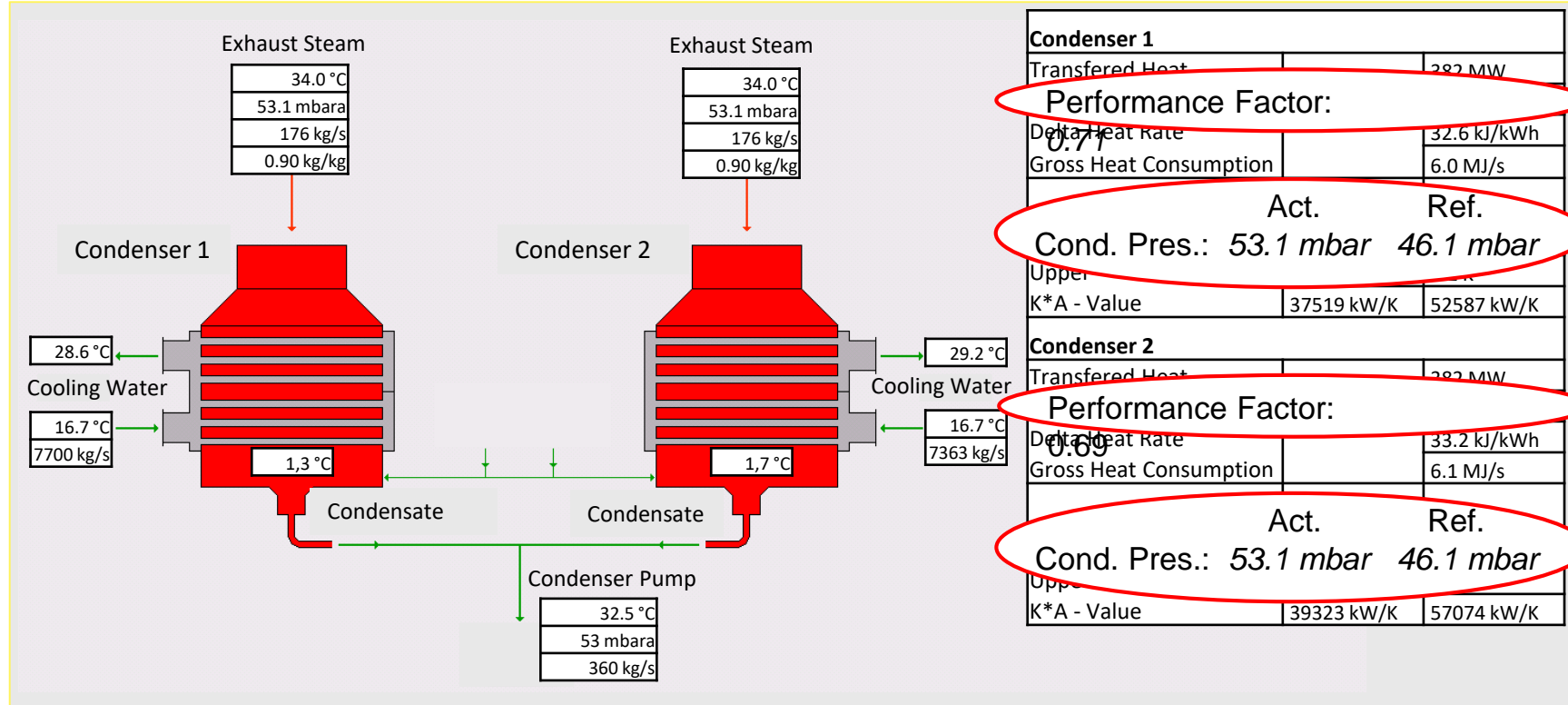
DCS'den gelen değerler

Hesaplanan değerler

- Performans faktörü düşmüştür (0.71 / 0.69), referans kondenser basıncı ile aradaki fark: **7 mbar**
- Sıklıkla değişen yoğuşturucu basıncından dolayı (ünite yüküne ve çevre şartlarına bağlı olarak), bir uzman sistem olmaksızın bu farkın saptanması neredeyse imkansızdır.

Performans İzleme Proje Deneyimi

Devreden çıkma sonrasında kondenser kaçağı

DCS'den gelen değerler

Hesaplanan değerler

- Operatörler kondenseri kontrol etmesi için saha elemanlarını göndermiştir – bir kaç saat sonra, devreden çıkış esnasında bir drenaj vanasının tam olarak kapatılmadığı farkedilmiştir. Vana kapatıldıktan sonra yoğuşturucu normal çalışma koşullarına dönmüştür.

Performans İzleme Proje Deneyimi

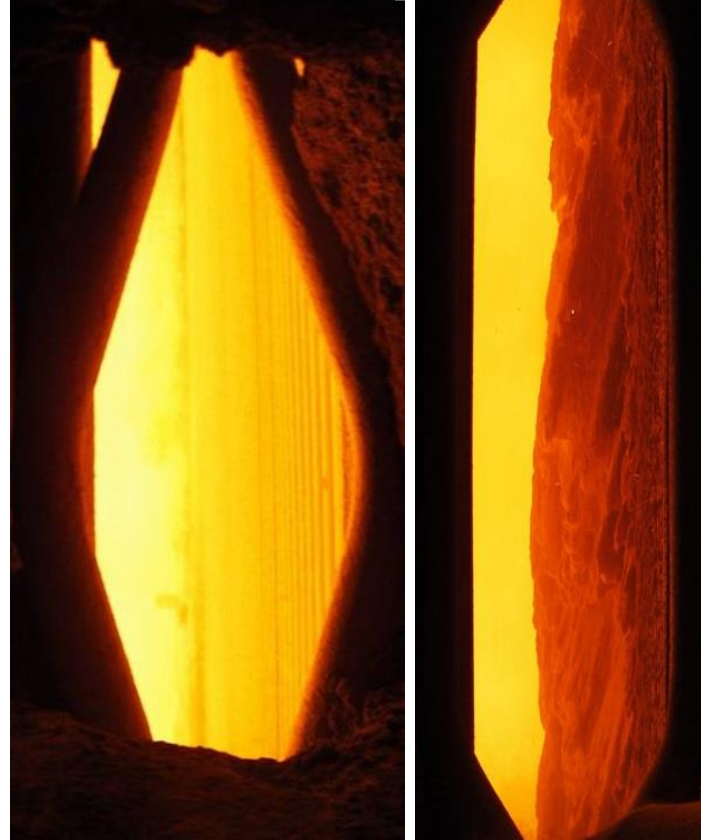
Devreden çıkma sonrasında kondenser kaçağı

- Yakıt enerjisindeki artış: 12 MJ/s (iki kondenser toplamı)
- Operatörler bu problemin bir kaç hafta süresince farkedilemeyeceğini tahmin etmektedir.
- Buna göre; verimsiz çalışma koşulunun giderilmesi ile engellenen ek maliyet **150,000 €** olarak hesaplanmıştır

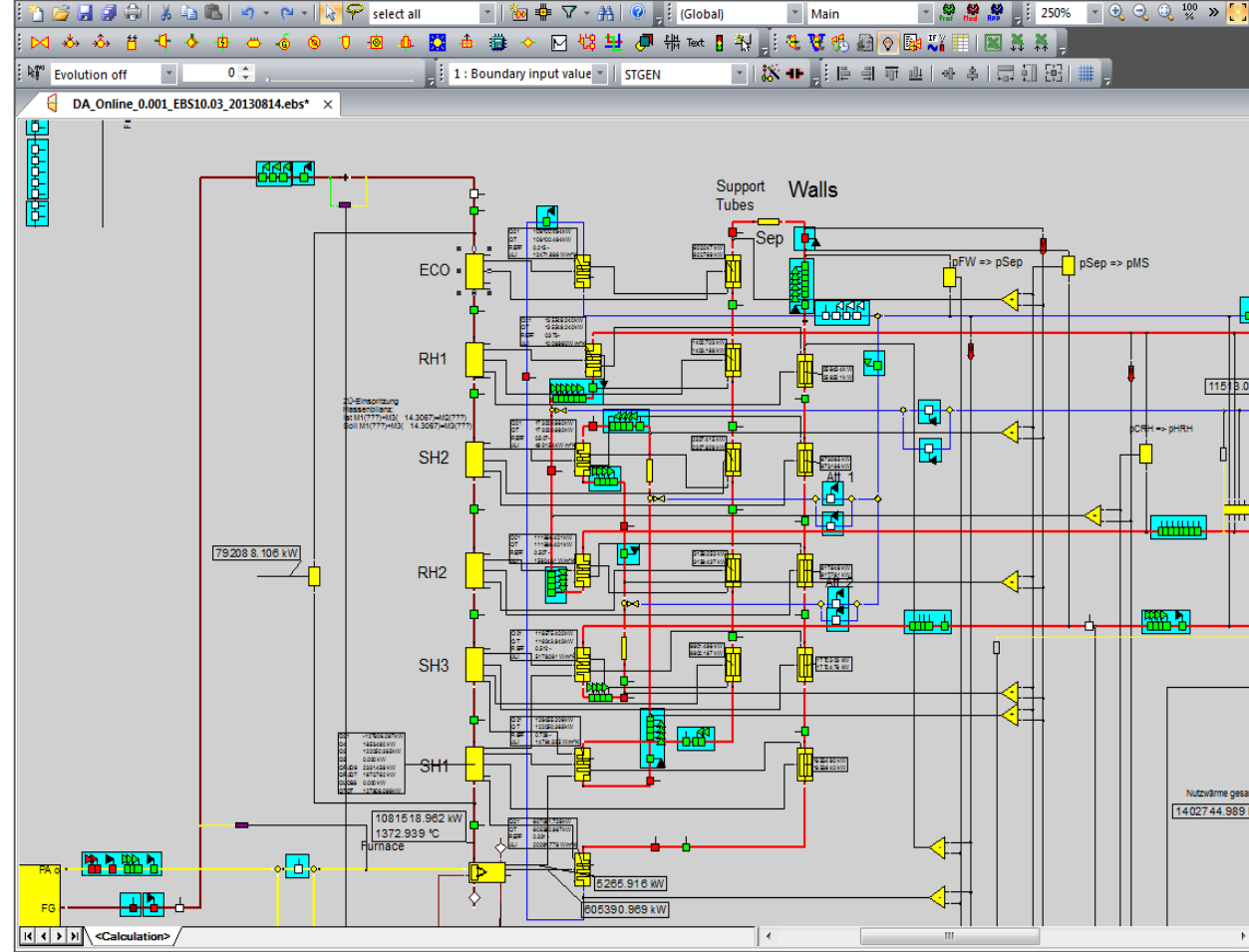
Kazan Temizliđi Yönetimi

SR::BCM

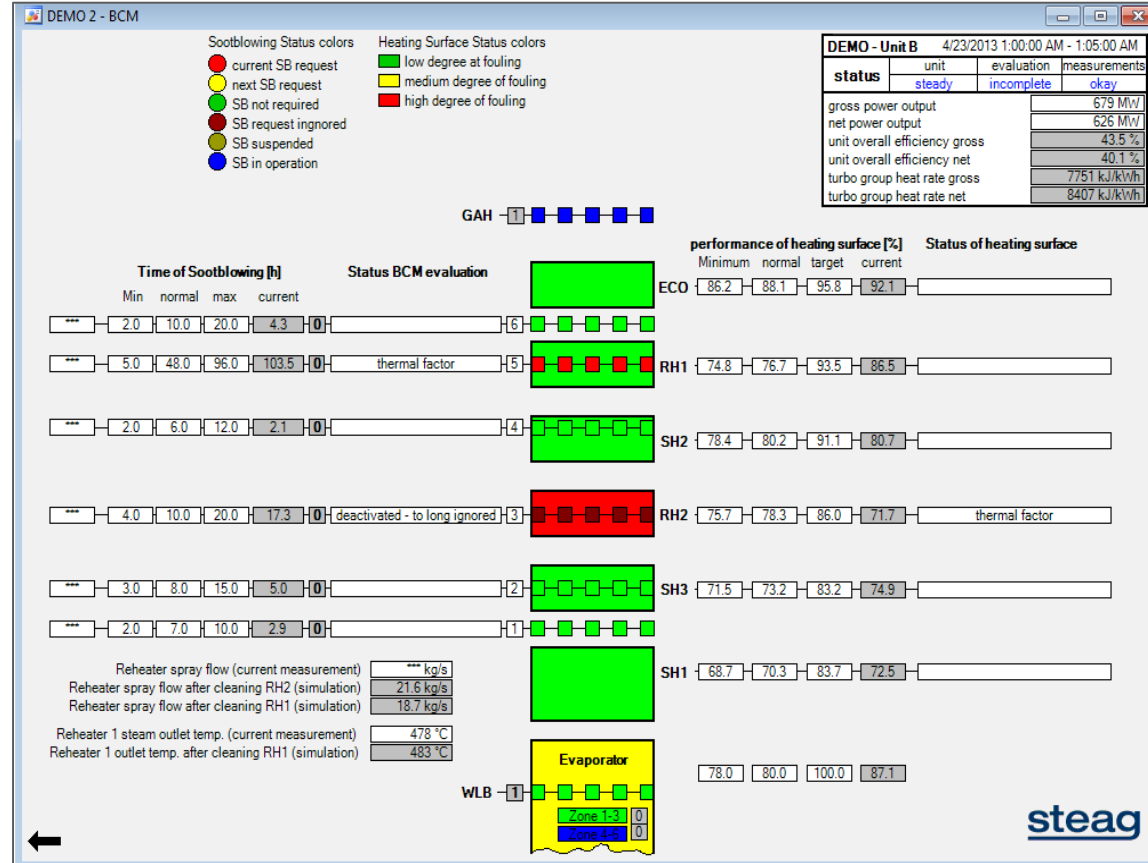
- Kazan ısı değiştirici yüzeyleri sürekli olarak cüruf yapışması sorununa maruz kalmaktadır
- Uygun önlemlerin alınması gerekmektedir
- Normalde, periyodik olarak kazan yüzeylerinin temizliği için buharlı veya sıkıştırılmış havalı kurum üfleme sistemleri kullanılmaktadır
- **Kurum üfleyicilerin akıllıca yönetim ve kontrolü finansal kazanım ve proses kararlılığında iyileştirme olanağı sağlar**

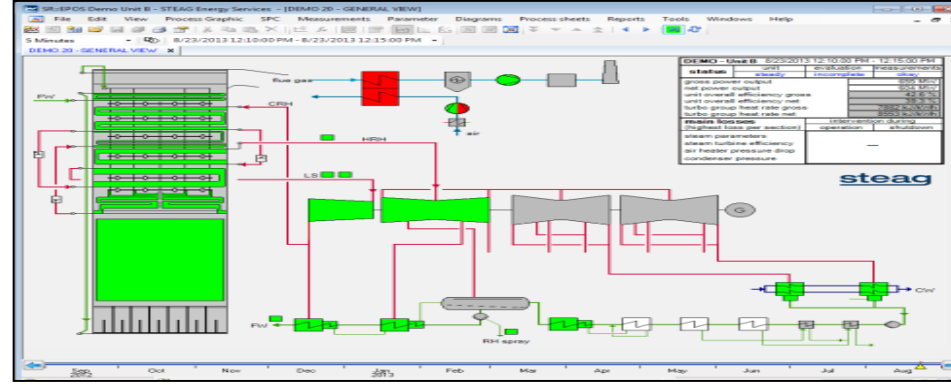
- Detaylı bir kazan modeli (EBSILON'da tasarlanmış) kazan ısıtıcı yüzeylerinin mevcut durumunun hesaplanmasını ve tahmin edilmesine olanak sağlar.
- Her bir ısıtıcı yüzeydeki kirlenme miktarı her 5 dakikada bir hesaplanır
- Kirlenme miktarına göre temizlik programının sırası belirlenir

- Kırmızı renk aşırı kirlenmeye işaret eder, sarı renk orta derece kirliliği ve yeşil renk ise temiz olduğunu belirtir
- İlaveten, farklı kazan yüzeyleri hakkında bilgiler de sağlanır
- En iyi temizlik stratejisi seçilir (otomatik işletme modu / tavsiye modu)

Performans İzleme

- Türbin
- Kondenser
- By-pass İstasyonu
- Hava Ön ısıtıcılar
- Ön ısıtıcılar
- Fanlar
- Soğutma Kulesi
- Isı Oranı

15 yıllık deneyimin getirdiği geniş bilgi birikimi ve arızaya yatkın elemanlara olan hassasiyet sayesinde proses iyileştirmelerine açık en yüksek potansiyelin olduğu noktalar tespit edilebilir.

STEAG Ensida Energy Services Ltd.
Ahmet Rasim Sok. No:27/4
Çankaya- ANKARA
Telefon +90 312 442 03 90
Telefax +30 312 442 03 57
www.steag.com.tr

steag
ENERGY SERVICES